

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ ДИСЛАЛІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Якимець Марія Іванівна

студентка другого (магістерського) рівня освіти

кафедри спеціальної освіти

факультету педагогічної освіти

Львівський національний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: Бушак Олена Олександрівна

асистент кафедри спеціальної освіти

факультету педагогічної освіти

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Актуальність теми. Дислалія – це порушення вимовної (звукової) сторони мовлення за збереженої іннервації мовленнєвого апарату, що найчастіше виявляється в дитячому віці. Прийнято вважати, що помилки у вимові, виявлені до 5 років, є фізіологічно зумовленими, подолання яких здійснюється спонтанно в тих випадках, коли у дитини немає відхилень у мовноруховому і слуховому аналізаторах [4, с. 54]. У сучасній корекційній педагогіці велике значення надається ігровим методам як провідній формі активізації мотивації, емоційного залучення та природного засвоєння навичок. Дидактичні ігри, пристосовані для корекційної роботи, поєднують у собі навчальну мету та елемент гри, роблять їх ефективним засобом усунення порушень звуковимови у дітей дошкільного віку.

Аналіз наукових досліджень. У дослідженнях М. К. Шеремет дислалія визначається як порушення звуковимови за збереженої іннервації мовленнєвого апарату, що потребує цілеспрямованої корекційної роботи. І. М. Олійник, Л. Р. Тищенко наголошують на важливості системного формування правильної артикуляції й розвитку фонематичного слуху у дітей. К. О. Жданова та В. П. Іванова підкреслюють ефективність використання дидактичних ігор, як методу активізації мовленнєвої діяльності та підвищення мотивації дітей до занять. Згідно з підходом Л. Артесової, дидактична гра є структурованим педагогічним засобом, який поєднує навчальну мету з ігровою діяльністю, сприяючи формуванню мовленнєвих навичок у природний спосіб.

Мета. Визначити роль дидактичних ігор у розвитку мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з дислалією.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день кількість дітей з дислалією, яка є одним із найпоширеніших порушень звуковимови, постійно зростає. Для підвищення інтересу дітей до логопедичних занять та активізації їхніх мовленнєвих і пізнавальних процесів учителі-логопеди часто використовують у своїй практиці ігри. Гра є провідною діяльністю дітей дошкільного віку. Використання ігрових методів активізує мовлення та пізнавальні процеси дитини, підвищує інтерес [2, с. 53].

Основною метою логопедичної роботи при дислалії є формування правильної звуковимови та розвиток мовленнєвого слуху [5, с. 79]. Ефективність корекційного процесу значною мірою підвищується завдяки використанню дидактичних ігор, які забезпечують активну участь дитини в навчальному процесі, стимулюють інтерес до занять, сприяють закріпленню правильних артикуляційних навичок у природній, ігровій формі.

Дидактичну гру потрібно підбирати індивідуально, відповідно до розумових здібностей та мовленнєвих можливостей дитини або групи дітей; визначати оптимальний час її проведення; готувати необхідний дидактичний матеріал; вивчати й осмислювати гру; продумувати методи і прийоми проведення. При озвучуванні правил гри, налаштовувати дитину на дотримання цих правил. Під час проведення дидактичної гри необхідно контролювати мовлення дитини, виправляти помилки, залучати до мовленнєвої активності усіх дітей, якщо це групове заняття [1, с. 7].

Для реалізації цієї мети на практиці логопед застосовує різноманітні дидактичні ігри, які є незамінними у корекційно-розвивальній роботі з дітьми з дислалією. Розглянемо детальніше приклади ігор, які ефективно сприяють автоматизації звуків, розвитку фонематичного слуху та збагаченню лексико-граматичної складової мовлення в ігровій та захопливій формі. У майбутніх дослідженнях планується визначити рівень ефективності використання дидактичних ігор у корекції дислалії.

«Де чия мама?»

Мета гри – закріпити правильну вимову певного звука у словах, розвивати фонематичний слух, мислення та увагу.

Хід гри: на столі розміщують картки із зображеннями тварин і їх дітей (наприклад: корова – теля, кішка – кошеня, собака – цуценя, ведмідь – ведмежа, лисиця – лисеня, заєць – зайченя...). Дитині пропонують знайти «маму» для кожного малюка і правильно назвати

пари словами: «Це кішка – її дитинча кошеня», «Це лисиця – лисеня» тощо.

Під час цієї дидактичної гри логопед звертає увагу на правильну артикуляцію звуків (наприклад, [с], [ш], [л], [р]), заохочує дітей повторювати слова в різних формах – мама-кішка, у кішки кошеня, кошеня маленьке.

Ще однією з цікавих дидактичних ігор для індивідуальної роботи логопеда з дитиною є гра «**Хто що їсть?**». Її мета полягає у розвитку зв'язного мовлення, активізації словникового запасу з теми «Тварини», закріпленні правильної вимови окремих звуків ([с], [ш], [ж], [р] тощо), а також у формуванні граматично правильного мовлення. Для проведення гри логопед використовує картки із зображеннями тварин і їх продуктами харчування, наприклад: корова – трава, кішка – молоко, заєць – морква, ведмідь – мед, білка – горіхи, миша – сир. Спочатку логопед показує дитині картку з твариною і пропонує знайти картинку з тим, що вона їсть. Після правильного добору дитина вимовляє речення повністю, наприклад: «Кішка п'є молоко», «Заєць їсть моркву». Під час гри педагог звертає увагу на правильну вимову звуків, чіткість артикуляції та правильне узгодження слів у реченні.

Дидактична гра «**Хто ким працює?**» у контексті корекції дислалії використовується для закріплення правильної вимови звуків у словах та реченнях. Під час заняття логопед проводить коротку бесіду, підводячи дитину до теми професій, а далі пропонує картки із зображеннями лікаря, шофера, вчителя та інших. Завдання дитини полягає в тому, щоб правильно назвати професію, чітко вимовляючи цільовий звук, а потім скласти просте речення: «Лікар лікує», «Шофер керує машиною». Ускладненням може бути поєднання картки з предметом [3, с. 71]. Корекційна цінність гри полягає у багаторазовому повторенні цільових слів, у вимові яких присутні проблемні звуки (наприклад, [р]).

Гра «**Що зникає?**» ефективно використовується для корекції дислалії, оскільки поєднує розвиток уваги, пам'яті та автоматизацію цільових звуків. На столі викладають картки із зображеннями предметів або тварин, у назвах яких містяться проблемні для дитини звуки, наприклад [л] чи [р]. Дитина називає слова уголос, потім логопед «ховає» одну картку, а завдання дитини – визначити, що зникло, повторюючи слово правильно.

Під час дидактичної гри «**Лялька Клава та лялька Раїса**» дитина тренує правильну вимову цільових звуків ([р], [л], [г], [к] тощо) у словах, складає прості та описові речення. Логопед використовує ляльок, картки з одягом, стравами, а дитина повинна називати предмети, виділяти цільовий звук та складати речення, наприклад:

«Лялька Раїса одягла червону сукню», «Торт приготували ляльці Раїсі». Гра дозволяє одночасно тренувати артикуляцію, фонематичний слух, граматично правильне мовлення та словниковий запас [3, с. 69].

Узагальнюючи вищенаведене, можна зазначити, що використання дидактичних ігор у корекційній роботі з дітьми, які мають дислалію, забезпечує комплексний розвиток мовлення: від постановки та автоматизації звуків до збагачення словника і формування граматично правильних висловлювань. Кожна з описаних ігор має свою корекційну цінність і водночас створює позитивну емоційну атмосферу, що значно підвищує результативність логопедичних занять.

Висновки. Дислалія є одним із найпоширеніших порушень звукомови у дітей дошкільного віку, що потребує своєчасної та систематичної корекції. Використання дидактичних ігор у логопедії забезпечує активну участь дітей у заняттях, створює позитивну емоційну атмосферу та підвищує мотивацію. Розглянуті ігри сприяють закріпленню правильної артикуляції, розвитку фонематичного слуху, уваги й мислення, а також формуванню зв'язного мовлення у природній ігровій формі.

Література

1. Артесова Л. Моделі структур дидактичної гри. *Дошкільне виховання*. 2005. № 4. С. 6–8.
2. Жданова К. О. Значення дидактичних ігор у корекції мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язберезувальної освіти* : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди; за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків, 2022. С. 53–54.
3. Іванова В. П., Малишевська В. О. Дидактичні ігри в логопедичній роботі. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* : матеріали наук.-практ. конф. (14 квіт. 2017 р., м. Суми). Суми, 2017.
4. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
5. Олійник І. М., Тищенко Л. Р., Яценюк Л. І. До питання корекції дислалії у дітей молодшого шкільного віку. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 3. С. 77–81.